

img1

LIETUVOS AUKŠČIAUSIASIS TEISMAS

NUTARTIS LIETUVOS RESPUBLIKOS VARDU

2022 m. gegužės 23 d.
Vilnius

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, susidedanti iš teisėjų Godos Ambrasaitės-Balynienės (pranešėja), Sigitos Rudėnaitės (kolegijos pirmininkė), Egidijos Tamošiūnienės, teismo posėdyje kasacine rašytinio proceso tvarka išnagrino civilinę bylą pagal **pareiškėjos Valstybinės mokesčių inspekcijos prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos** kasacinį skundą dėl Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2021 m. rugpjūčio 12 d. nutarties peržiūrėjimo civilinėje byloje pagal restruktūrizuojamos uždarnosios akcinės bendrovės „NOSTRA SEDES“ nemokumo administratorės prašymą dėl pakeisto restruktūrizavimo plano patvirtinimo.

Teisėjų kolegija

nustatė:

I. Ginčo esmė

1. Kasacinėje byloje sprendžiama dėl pereinamųjų nuostatų dėl nemokumo procesų, taip pat proceso teisės normų, reglamentuojančių teisę skusti teismo nutartį, kuria patvirtintas restruktūrizavimo plano pakeitimas, aiškinimo ir taikymo.
2. Šiaulių apygardos teismo 2019 m. gegužės 9 d. nutartimi UAB „NOSTRA SEDES“ iškelta restruktūrizavimo byla, restruktūrizavimui administratore paskirta UAB „Restruktūrizuoj.lt“. Šiaulių apygardos teismo 2020 m. sausio 24 d. nutartimi patvirtintas restruktūrizuojamos UAB „NOSTRA SEDES“ restruktūrizavimo planas.
3. 2021 m. balandžio 29 d. įvyko RUAB „NOSTRA SEDES“ kreditorių susirinkimas, kuriame įmonės kreditoriai nutarė patvirtinti patikslintą RUAB „NOSTRA SEDES“ restruktūrizavimo planą. Restruktūrizavimo administratorė UAB „Restruktūrizuoj.lt“ 2021 m. gegužės 5 d. pateikė teismui prašymą patvirtinti pakeistą RUAB „NOSTRA SEDES“ restruktūrizavimo planą ir iš RUAB „NOSTRA SEDES“ restruktūrizavimo administratoriaus pareigų atstatyti UAB „Restruktūrizuoj.lt“.

II. Pirmosios ir apeliacinės instancijos teismų procesinių sprendimų esmė

4. Šiaulių apygardos teismas 2021 m. liepos 1 d. nutartimi tenkino RUAB „NOSTRA SEDES“ restruktūrizavimo administratorės prašymą dėl restruktūrizavimo plano pakeitimų patvirtinimo, o prašymo dėl restruktūrizavimo administratorės atstatydinimo netenkino.
5. Teismas nusprendė, kad yra tikslinga sudaryti galimybę RUAB „NOSTRA SEDES“ vesti restruktūrizavimo procesą. Pateiktas tvirtinti restruktūrizavimo plano pakeitimas, teismo vertinimu, suteikia galimybę bendrovei įvykdyti turimus įsipareigojimus ir grąžinti skolas kreditoriams, atkurti ilgalaikį mokumą, išvengti bankroto, išsaugoti bendrovės veiklą ir sudaryti prielaidas ateityje ją plėtoti, mokėti mokesčius, atgauti kreditorių, tiekėjų pasitikėjimą, uždirbti pelną. Pagrindo atstatyti restruktūrizavimo administratorę teismas nenustatė.
6. Lietuvos apeliacinis teismas 2021 m. rugpjūčio 12 d. nutartimi nutarė apeliacinį procesą, pradėtą pagal pareiškėjos Valstybinės mokesčių inspekcijos prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos (toliau – VMI) atskirąjį skundą dėl Šiaulių apygardos teismo 2021 m. liepos 1 d. nutarties dalies, kuria tenkintas restruktūrizavimo administratorės prašymas dėl pakeisto restruktūrizavimo plano patvirtinimo.
7. Apeliacinės instancijos teismas nurodė, kad 2020 m. sausio 1 d. įsigaliojus Lietuvos Respublikos juridinių asmenų nemokumo įstatymui (toliau – JANĮ) neteko galios Lietuvos Respublikos įmonių restruktūrizavimo įstatymas (toliau – ĮRĮ) su visais pakeitimais ir papildymais (JANĮ 153 straipsnis). JANĮ 155 straipsnyje, reglamentuojančiame pereinamąsias nuostatas dėl nemokumo procesų, nustatyta, kad iki 2019 m. gruodžio 31 d. pradėtiems juridinių asmenų nemokumo procesams šio įstatymo (JANĮ) nuostatos taikomos toms asmenų teisėms ir pareigoms, kurios atsiranda arba yra įgyvendinamos jam įsigaliojus, taip pat toms nemokumo procedūroms, kurios pradedamos šiam įstatymui įsigaliojus, išskyrus šio straipsnio 1–5 punktuose nustatytas išimtis. Į šias išimtis patenka JANĮ nuostatos, reguliuojančios reikalavimus restruktūrizavimo plano turiniui ir įgyvendinimo trukmei (JANĮ 155 straipsnio 1 dalies 3 punktas). Teismas nusprendė, kad atsižvelgiant į tai, jog RUAB „NOSTRA SEDES“ restruktūrizavimo byla iškelta 2019 m. gegužės 9 d., sprendžiant restruktūrizavimo plano pakeitimų tvirtinimo klausimą, taikytinos ĮRĮ nuostatos.
8. Teismas pažymėjo, kad ĮRĮ 14 straipsnio 6 dalyje nustatyta, jog teismo nutartis patvirtinti restruktūrizavimo planą yra galutinė ir neskundžiama. Pagal to paties straipsnio 11 dalį restruktūrizavimo plano pakeitimai svarstomi ir tvirtinami tokia pačia tvarka kaip ir restruktūrizavimo planas. Taigi, ĮRĮ nuostatos ntvirtina kreditoriui galimybės restruktūrizavimo bylą nagrinėjancio ir restruktūrizavimo procesą kontroliuojancio pirmosios instancijos teismo priimtą nutartį patvirtinti restruktūrizavimo planą ar jo pakeitimus skusti apeliacine tvarka. Atsižvelgdamas į tai teismas nusprendė, kad VMI neturėjo teisės skusti pirmosios instancijos teismo nutarties dalies, kuria buvo patvirtinti įmonės restruktūrizavimo plano pakeitimai.

III. Kasacinio skundo ir atsiliepimo į jį teisiniai argumentai

9. Pareiškėja kasaciniu skundu prašo panaikinti Lietuvos apeliacinio teismo 2021 m. rugpjūčio 12 d. nutartį ir perduoti bylą iš naujo nagrinėti apeliacinės instancijos teismui. Kasacinis skundas yra grindžiamas tokiais argumentais:
- 9.1. Kasacinio teismo praktikoje išaiškinta, kad nors bendrovės restruktūrizavimo procedūra inicijuota ir restruktūrizavimo planas patvirtintas vadovaujantis ĮRĮ nuostatomis, tačiau, atsižvelgiant į tai, kad kreditorių susirinkimas ir patikslinto restruktūrizavimo plano tvirtinimo procedūra vyko po JANĮ įsigaliojimo, kompleksiskai yra taikomas ĮRĮ ir JANĮ taikomas tiek, kiek tai nurodo JANĮ 155 straipsnio 3–4 punktai). Plėtodamas pereinamųjų nuostatų taikymo iki 2020 m. sausio 1 d. pradėtiems nemokumo procesams aiškinimo praktiką, kasacinis teismas 2021 m. balandžio 7 d. nutartyje civilinėje byloje Nr. e3K-3-79-823/2021 išaiškino, kad iki 2019 m. gruodžio 31 d. pradėtiems juridinių asmenų nemokumo procesams, išskyrus įvardytas išimtis, JANĮ taikymas turi būti susiejamas su: 1) atitinkamų nemokumo procedūrų pradžios momentu; 2) atitinkamų teisių ir pareigų atsiradimo arba jų įgyvendinimo momentu.
- 9.2. Lietuvos Aukščiausiasis Teismas 2021 m. sausio 7 d. nutartimi civilinėje byloje [Nr. 3K-3-171-421/2021](#), sprenddamas klausimą dėl proceso teisės normų, reglamentuojančių teisę skusti pirmosios instancijos teismo nutartį, kuria patvirtintas restruktūrizavimo plano pakeitimas, konstatavo, kad, pagal JANĮ 111 straipsnio, reglamentuojančio restruktūrizavimo plano tvirtinimą, 5 dalį, teismo nutarties patvirtinti restruktūrizavimo planą apskundimas restruktūrizavimo plano vykdymo nestabdo. JANĮ 112 straipsnyje nustatyta, kad restruktūrizavimo plano pakeitimai svarstomi ir tvirtinami tokia pačia tvarka kaip ir restruktūrizavimo planas. Taigi JANĮ 111 straipsnio 5 dalyje iš esmės yra įtvirtinta teisė apskusti pirmosios instancijos teismo nutartį, kuria patvirtintas restruktūrizavimo planas ar jo pakeitimai.
- 9.3. JANĮ 111 straipsnio 5 dalies norma, įtvirtinanti teisę apskusti pirmosios instancijos teismo nutartį, kuria patvirtintas restruktūrizavimo planas ar jo pakeitimai, įsigaliojo nuo 2020 m. sausio 1 d., nes šiai normai nėra nustatyta vėlesnio įsigaliojimo išimtis. JANĮ 155 straipsnyje nustatyta išimtis, pagal kurią iki 2019 m. gruodžio 31 d. pradėtiems juridinių asmenų nemokumo procesams netaikomos šio įstatymo nuostatos dėl restruktūrizavimo plano sudėties ir įgyvendinimo trukmės, reiškia, kad tokiu atveju taikomos pagal iki 2019 m. gruodžio 31 d. galiojusios materialiosios ĮRĮ normos. Tačiau ši išimtis negali būti taikoma procesinei normai, įtvirtinusiai teisę apskusti pirmosios instancijos teismo nutartį, kuria patvirtintas restruktūrizavimo planas ar jo pakeitimai. Nepriklausomai nuo to, kad nagrinėjamu atveju juridinio asmens nemokumo procesas pradėtas iki 2019 m. gruodžio 31 d., pirmosios instancijos teismo nutartis, kuria patvirtinti restruktūrizavimo plano pakeitimai, gali būti skundžiama pagal JANĮ nuostatas, todėl apeliacinės instancijos teismas neturėjo teisinio pagrindo nutraukti apeliacinį procesą, pradėtą pagal atskirąjį skundą dėl šios nutarties.
10. RUAB „NOSTRA SEDES“ nemokumo administratoriui UAB „Restruktūrizuojulė“ atsiliepime į kasacinį skundą prašo Lietuvos apeliacinio teismo 2021 m. rugpjūčio 12 d. nutartį palikti nepakeistą. Atsiliepime nurodoma, kad apeliacinės instancijos teismas tinkamai aiškino materialiosios ir proceso teisės normas ir priėmė teisėtą bei pagrįstą procesinį sprendimą.

Teisėjų kolegija

konstatuoja:

IV. Kasacinio teismo argumentai ir išaiškinimai

Dėl pereinamųjų nuostatų dėl nemokumo procesų, teisės atskiruoju skundu skusti teismo nutartį, kuria patvirtintas restruktūrizavimo plano pakeitimas

11. Byloje keliamas teisės aiškinimo klausimas dėl teisės atskiruoju skundu skusti pirmosios instancijos teismo nutartį, kuria patvirtintas restruktūrizuojamos įmonės restruktūrizavimo plano pakeitimas.
12. Pagal Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso (toliau – ir [CPK](#)) 1 straipsnio 1 dalį restruktūrizavimo bylos nagrinėjamos pagal šio kodekso taisykles, išskyrus išimtis, kurias nustato kiti Lietuvos Respublikos įstatymai. Juridinių asmenų restruktūrizavimo ir bankroto procesus nuo 2020 m. sausio 1 d. reglamentuoja JANĮ, pakeičęs iki tol galiojusius Lietuvos Respublikos įmonių bankroto įstatymą (toliau – ĮBĮ) ir ĮRĮ.
13. JANĮ 155 straipsnyje, įtvirtinančiame pereinamąsias nuostatas dėl nemokumo procesų, nustatyta, kad iki 2019 m. gruodžio 31 d. pradėtiems juridinių asmenų nemokumo procesams šio įstatymo nuostatos taikomos toms asmenų teisėms ir pareigoms, kurios atsiranda arba yra įgyvendinamos jam įsigaliojus, taip pat toms nemokumo procedūroms, kurios pradedamos šiam įstatymui įsigaliojus, išskyrus šio įstatymo nuostatas, reguliuojančias: 1) atlygį nemokumo administratoriui; 2) kreditorių reikalavimų tenkinimo eilę ir tvarką; 3) reikalavimus restruktūrizavimo plano turiniui ir įgyvendinimo trukmei; 4) kreditorių balsavimą dėl restruktūrizavimo plano; 5) nemokumo administratoriaus skyrimą bankroto byloje. Pagal to paties straipsnio 2 dalį, šio straipsnio 1 dalyje nurodytoms išimtims taikomi šio įstatymo 153 straipsnyje nurodyti įstatymai (t. y. atitinkamai ĮBĮ arba ĮRĮ).
14. ĮRĮ 14 straipsnio 6 dalyje buvo nustatyta, jog teismo nutartis patvirtinti restruktūrizavimo planą yra galutinė ir neskundžiama. Pagal to paties straipsnio 11 dalį restruktūrizavimo plano pakeitimai svarstomi ir tvirtinami tokia pačia tvarka kaip ir restruktūrizavimo planas. Taigi, ĮRĮ nuostatos neįtvirtino galimybės atskiruoju skundu skusti pirmosios instancijos teismo nutartį, kuria patvirtintas restruktūrizuojamos įmonės restruktūrizavimo plano pakeitimas, – tokia nutartis pagal ĮRĮ 14 straipsnio 6 dalį buvo galutinė ir neskundžiama.
15. JANĮ 111 straipsnio 5 dalyje nustatyta, kad teismo nutarties patvirtinti restruktūrizavimo planą apskundimas restruktūrizavimo plano vykdymo nestabdo. Pagal JANĮ 112 straipsnį restruktūrizavimo plano pakeitimai svarstomi ir tvirtinami tokia pačia tvarka kaip ir restruktūrizavimo planas. Aiškindamas šias teisės normas kasacinis teismas yra nurodęs, kad JANĮ 111 straipsnio 5 dalyje iš esmės yra įtvirtinta teisė apskusti pirmosios instancijos teismo nutartį, kuria patvirtintas restruktūrizavimo planas ar jo pakeitimai (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2021 m. sausio 7 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-171-421/2021](#), 31 punktas).
16. Apeliacinės instancijos teismas, nutraukdamas apeliacinį procesą, pradėtą pagal pareiškėjos atskirąjį skundą, tokį procesinį sprendimą grindė tuo, kad nagrinėjamoje byloje turi būti taikomos ĮRĮ, o ne JANĮ nuostatos nes RUAB „NOSTRA SEDES“ restruktūrizavimo procesas pradėtas dar iki JANĮ įsigaliojimo, o JANĮ 155 straipsnio 1 dalies 3 punkte įtvirtinta šio įstatymo taikymo išimtis nuostatomis, reglamentuojančioms reikalavimus restruktūrizavimo plano turiniui ir įgyvendinimo trukmei. Pareiškėja, nesutikdama su šia apeliacinės instancijos teismo išvada, kasaciniame skunde teigia, kad ši padaryta netinkamai aiškinant ir taikant JANĮ įtvirtintas pereinamąsias nuostatas dėl nemokumo procesų ir nukrypstant nuo kasacinio teismo formuojamos šių teisės normų aiškinimo ir taikymo praktikos. Teisėjų kolegija šiuos kasacinio skundo argumentus pripažįsta teisiskais pagrįstais.
17. Kasacinio teismo praktikoje pažymėta, kad, sprendžiant dėl JANĮ 155 straipsnyje įtvirtintų pereinamųjų nuostatų dėl nemokumo procesų taikymo, reikia atsižvelgti ir į bendrąsias teisės aktų taikymo laiko atžvilgiu taisykles. [CPK 3 straipsnio](#) 9 dalyje nustatyta, kad civilinių bylų procesas vyksta pagal bylos nagrinėjimo, atskirų procesinių veiksmų atlikimo arba teismo sprendimo vykdymo metu galiojančius civilinio

proceso įstatymus, t. y. taikomos proceso teisės normos, kurios galioja proceso metu. Kitokia taisyklė taikoma materialiosios teisės normoms – teisiniams santykiams taikomos tos normos, kurios galiojo jų atsiradimo metu. JANĮ yra ir proceso, ir materialiosios teisės normų. Perskyra tarp proceso ir materialiosios teisės normų darytina atsižvelgiant į normos tikslą – ar ja siekiama nustatyti teisės ar pareigos turinį (materialioji teisė), ar įgyvendinimo priemones (proceso teisė) (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2021 m. liepos 13 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-221-378/2021, 48 punktas).

18. Minėta, kad JANĮ nuostatos nemokumo procesams, pradėtiems iki 2019 m. gruodžio 31 d., taikomos asmenų teisėms ir pareigoms, kurios atsiranda arba yra įgyvendinamos jam įsigaliojus. Kasacinio teismo praktikoje išaiškinta, kad JANĮ 111 straipsnio 5 dalies norma, įtvirtinanti teisę apskūsti pirmosios instancijos teismo nutartį, kuria patvirtintas restruktūrizavimo planas ar jo pakeitimai, įsigaliojo nuo 2020 m. sausio 1 d., nes šiai normai nėra nustatyta vėlesnio įsigaliojimo išimtis (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2021 m. sausio 7 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-171-421/2021](#), 33 punktas). Taigi, dėl pareiškėjos procesinės teisės paduoti atskirąjį skundą dėl Šiaulių apygardos teismo 2021 m. liepos 1 d. nutarties, kuria patvirtinti restruktūrizavimo plano pakeitimai, turėjo būti sprendžiama pagal JANĮ 111 straipsnio 5 dalį.
19. Kasacinio teismo praktikoje taip pat išaiškinta, kad JANĮ 155 straipsnyje nustatyta išimtis, pagal kurią iki 2019 m. gruodžio 31 d. pradėtiems juridinių asmenų nemokumo procesams netaikomos šio įstatymo nuostatos, reguliuojančios kreditorių reikalavimų tenkinimo eilę ir tvarką (JANĮ 155 straipsnio 1 dalies 2 punktas), reiškia, kad kreditorių reikalavimų tenkinimo eilę ir tvarką tokiu atveju nustatoma pagal iki 2019 m. gruodžio 31 d. galiojusias materialiąsias IRĮ normas. Tačiau ši išimtis negali būti taikoma procesinei normai, įtvirtinusiai teisę apskūsti pirmosios instancijos teismo nutartį, kuria patvirtintas restruktūrizavimo planas ar jo pakeitimai. Nepriklausomai nuo to, kad juridinio asmens nemokumo procesas pradėtas iki 2019 m. gruodžio 31 d., po JANĮ įsigaliojimo priimta pirmosios instancijos teismo nutartis, kuria patvirtinti restruktūrizavimo plano pakeitimai, tarp jų ir susiję su kreditorių reikalavimų tenkinimo tvarka, gali būti skundžiama pagal JANĮ nuostatas (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2021 m. sausio 7 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-171-421/2021](#), 34 punktas). Tokia pat taisyklė taikytina ir JANĮ 155 straipsnio 1 dalies 3 punkte įtvirtintai išimčiai, pagal kurią iki 2019 m. gruodžio 31 d. pradėtiems juridinių asmenų nemokumo procesams netaikomos šio įstatymo nuostatos, reguliuojančios reikalavimus restruktūrizavimo plano turiniui ir įgyvendinimo trukmei: juridinio asmens restruktūrizavimo procesui esant pradėtam iki 2019 m. gruodžio 31 d., dėl reikalavimų restruktūrizavimo plano turiniui ir įgyvendinimo trukmei turi būti sprendžiama pagal materialiąsias IRĮ normas, tačiau ši JANĮ taikymo išimtis neapima procesinės teisės apskūsti pirmosios instancijos teismo nutartį, kuria patvirtintas restruktūrizavimo planas ar jo pakeitimai.
20. Apibendrinama išdėstyti motyvus teisėjų kolegija nusprendžia, kad apeliacinės instancijos teismas netinkamai aiškino ir taikė JANĮ įtvirtintas pereinamąsias nuostatas dėl nemokumo procesų ir dėl šios priežasties nepagrįstai nusprendė, kad dėl pareiškėjos teisės paduoti atskirąjį skundą dėl pirmosios instancijos teismo nutarties, kuria patvirtinti restruktūrizavimo plano pakeitimai, šiuo atveju turi būti sprendžiama pagal IRĮ normas. Neteisingai pritaikęs ginčo klausimo sprendimui taikytiną teisės aktą, apeliacinės instancijos teismas nepagrįstai nusprendė, kad šioje byloje priimta pirmosios instancijos teismo nutartis yra galutinė ir neskundžiama, ir nepagrįstai nutraukė dėl jos pradėtą apeliacinį procesą. Tai sudaro pagrindą panaikinti Lietuvos apeliacinio teismo 2021 m. rugpjūčio 12 d. nutartį ir bylą pagal pareiškėjos atskirąjį skundą grąžinti nagrinėti iš esmės Lietuvos apeliaciniam teismui.

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, vadovaudamasi Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso 359 straipsnio 1 dalies 4 punktu, 362 straipsnio 1 dalimi,

nutaria:

Lietuvos apeliacinio teismo 2021 m. rugpjūčio 12 d. nutartį panaikinti ir bylą pagal pareiškėjos Valstybinės mokesčių inspekcijos prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos atskirąjį skundą dėl Šiaulių apygardos teismo 2021 m. liepos 1 d. nutarties perduoti nagrinėti iš esmės apeliacinės instancijos teismui.

Ši Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutartis yra galutinė, neskundžiama ir įsiteisėja nuo priėmimo dienos.

Teisėjos

Goda Ambrasaitė-Balynienė

Sigita Rudėnaitė

Egidija Tamošiūnienė